

Andrej Gardenin
Fizioterapeut
11000 BEOGRAD, Joce Jovanovića 9/1

О ДВОБОЈУ

ОД

ГОЈКА ПАВЛОВИЋА

судског капетана I кл.

БЕОГРАД

Издање Савића и Компаније

1903

Д В О Б О Ј *)

Ја се овом расправом нећу упунштати у оцену питања, да ли је установа двобоја ко-рисна по друштво или није, већ ћу се ограничити да изложим у најкраћим пртама: шта је двобој, који су карактерни његови знаци и која су лица, сем дуеланата, потребна при двобоју, као и њихову кривичну одговорност, служећи се при томе правном теоријом и постојећим страним законима, како би се на тај начин пружила прилика читаоцима, да се могу упознати са законском и обичајном правном страном двобоја, јер се убиство и друге повреде које противници у двобоју наносе један другом, не могу сматрати као обично убиство и обичне телесне повреде, које се казне по општим одредбама закона, већ у изрицању казне за дела извршена у

*) Ово је један део моје расправе: „О суду официрском у Русији и о т. 2. § 2 нашега закона о војном дисциплинском суду,“ која је штампана у Ратнику за 1902 годину а у свескама за месеце: Септембар и Октобар.

двобоју мора бити извесне спеходљивости и казне ове не смеју имати унижавајући карактер. Обично се убиство врши из заседе, из потаје без пританка жртве, док у двобоју видимо са свим противно томе: 1) двобој се увек врши по узајамном споразуму, према чему позвати долази сам, те је могао и не доћи и таквим начином избећи бој; 2) двобој, противно убиству, даје равне шансе борцима и оба противника заједно пуцају ако је двобој са ватреним оружјем, и заједно нападају ако је двобој са сабљом, 3) узрок је двобоју увек увређена част и т. д.

Према овоме, ја ћу се овом приликом задржати у главном на најкраћим потезима о појму двобоја, његовим карактерним знацима и о кривичној одговорности дуеланата, учесника, и осталих, при двобоју потребних и присутних лица.

1. Појам двобоја и његови карактерни знаци

Односно питања о дефиницији двобоја постоје у страним позитивним законима два гледишта. По белгијском, руском, па и нашем закону, дефиниција двобоја оставља се пракци, односно обичају и традицији; по немачком, аустријском и холандском зако-

ружани напад са позивом на одбрану, јер је у овом случају заштита нападнутога пре заштита себе самога на основу *нужне одбране*.

Да би уговор о двобоју имао важности, не тражи се, да оба противника ступају међу собом у непосредне преговоре; на против, као опште правило сматра се, да уговор о двобоју закључују не само дуеланти, већ посредници или секунданти.

Дужности секунданата у главном ове су:

а.) Секунданти чим приме извештај о делу од стране коју они заступају, морају се састати у намери да заједнички, а свестрано и савесно, проуче дело. Они су пре свега дужни да размотре претходна питања која се тичу истоветности лица, старости, физичке моћи противника, да извиде моралну страну дела, како у погледу на лица, тако и у погледу на мотиве, које буду стране указале, морају да размотре и све околности, које су раније постојале.

б.) Секунданти су дужни, да одреде карактер и значај увреда, ако буду нанесене с обе стране и да одреде, ко се мора сматрати као увређен и којој категорији припада увреда; в.) Секунданти су дужни да употребе од своје стране сва могућна средства да би се противници измирили, ако само дело по својој суптини дозвољава измирење, ако се измирење

ну, сам законодавац непосредно или посредно указује на карактерне знаке двобоја. Тако из поређења § § 201 и 207. немачкога кодекса м. же се извести оваква дефиниција двобоја: двобој је бој између два лица (*Zweikampf*) са смртоносним оружјем (*mit tödlichen Waffen*) и са испуњавањем узајамно уговорених или опште признатих (*vereinbarten, oder hergebrachten*) правила боја.

Дефиниција двобоја, која би одговарала законским одредбама и обичајним правилима о двобоју, а која би собом обухватала све карактерне знаке двобоја, била би по мом мишљењу овака: *двобој је између два лица уговорени бој са смртоносним оружјем, а који се врши по правилима, која су на конкретни случај уговорена или која су обичајем или законом призната у намери да се прибави задовољење за увређену част.*

Као карактерни знаци двобоја по овој дефиницији, ови су:

1) Двобој мора бити безусловно *уговорен* т. ј. мора бити последица узајамнога споразума. Према томе, насилна принуда на двобој, лишава двобој његовог благородног карактера и двобој се тада јавља као насилни напад с једне и нужна одбрана с друге стране. Према томе, никако не може доћи под појам двобоја т. зв. *изненадни напад* (*attaque*) т. ј. нао-

постигне, то секунданти морају садржину измирења изразити јасним и тачни речима у своје решењу са потписом сва четри сведока секунданата и то решење унети у протокол; који се саставља у два егземплара, и г.) Ако се измирење противника не постигне или, ако само дело по својој суптини не дозвољава измирење, то су секунданти, дужни да изаберу оружје, да одреде растојање и у опште све услове двобоја. Они се морају споразумети на основу постојећих правила, по свим важнијим питањима да би се избегле неусугласице и тешкоће на месту боја.

Као и у сваком уговору, тако и у уговору о двобоју постоје два момента: *позив на двобој* и *пријем позива*. Чим је противна страна или њен посредник примио позив, уговор се сматра као закључен. Писмено закључење овога уговора, не само што није обавезно, но чак шта више није ни потребно, кад се има у виду оно опште правило, да се по делима части све свршава усмено.

Позив на двобој и пријем позива може бити усмен или писмен. Писмени се позив обично зове *картел*.

У средњем веку су постојали нарочити обреди за позив (бацање рукавице, предаја позива на општој сабљи — шпаци и т. д.),

Ови обреди и форме сматрале су се као обавезне и битне; при нарушавању ових обреда, противник је могао не само да одрекне двобој; но и да позове кривца на двобој за нарушавање ових обреда. За данас пак нарушавање обреда за позив на двобој чини само просто нарушавање учтивости.

Позив на двобој може бити двојак: или непосредно на лицу места или после извеснога времена. У првом случају позив врши сам увређени, ну за тим сматра се по обичају као недостојно да ма какве преговоре воде непосредно протиници, већ то морају чинити преко сведока. Позив после извеснога времена врши се усмено или писмено, али увек преко трећих лица. Сматра се као нарушење обичаја, кад сам онај, који позива на двобој, носи позив у стан противника; чак и онај, који предаје позив, мора да избегава сва подробна преговарања с позваним, сви преговори о измирењу, као и преговори и оцена сами услова двобоја, поверавају се секундантима. Сваки састачак противника, сви преговори међу њима о условима двобоја састављају — *une précipitation blâmable* јер такво лично мешање противника може само да распири свађу и да отежа услове двобоја, нарочито што ови међусобни споразуми противника немају практичкога значаја

онај, који извуче коцку да живи, остаје да се наслађује благом земаљскога живота, а онај који је извучао коцку да умре, залаже своју часну реч да ће себе одмах или у извесном року живота лишити. У ову врсту двобоја треба уврстити и двобој с пилулама, од којих је једна отровна, а друга није, и др.

Од свих видова двобоја, американски је двобој најнечовечији и најопаснији по друштво. Овај вид двобоја заслужује тешку казну, јер он по својој правној конструкцији не долази под одредбе закона о двобоју, ни под одредбе закона о убиству. Американски се двобој разликује од правилнога двобоја: одсуством боја, одсуством међусобнога судара оружјем и одсуством свих традиционих услова двобоја од убиства се разликује одсуством непосреднога причињавања смрти.

Према овоме, настаје питање: где је место законским одредбама, које би предвиђале убиство извршено у случају американскога двобоја да ли одмах после одредаба законских у којима се говори о саучешћу при убиству или после одредаба, које говоре о двобоју? У литератури се ово питање сматра као спорно. Једни потпуно издвајају американски двобој из групе двобоја и сматрају га као вид убиства; други пак уврштају американски двобој у групу неправилних двобоја. Ово је

пошто споразуми ови могу бити уништени од стране секунданта, који имају право прелета и контроле услова двобоја.

Сваки се позив мора извршити у року од 24 сата после нанесене увреде; у истом року мора следовати и одговор позваног, сем ако томе не стоји на путу каква законска сметња. Двобој се мора извршити у року после 48 сати после позива, ако не би поводом тога било нарочитог каквог споразума.

Од поменутих форме двобоја разликује се т. зв. *rencontre* или *изненадни двобој*, у ком се случају двобој отпочиње одмах после брзога узајмнога решења на двобој. *Rencontre* носи на себи тако исте све знаке боја по уговору и мора се према томе сматрати као правиан двобој.

2.) Условљена уговором радња при двобоју мора бити бој — борба, јер нам сама историја двобоја показује, да он увек претпоставља бој т. ј. међусобни судар хладним оружјем или међусобно пуцање. Према томе, строго говорећи појам двобоја ишчеђава, или бар прелази у појам неправилнога двобоја тим уговор о двобоју одстрањује могућност узајмнога боја или борбе.

Овде се мора дотаћи *американскога двобоја*. Карактеристика овога двобоја састоји се у извлачењу коцке, живети или не живети;

друго гледиште по моме мишљењу потпуно правилно. Ма како да је нечовечан и опасан по друштво американски двобој, ипак то још не даје основа издвајати га из групе двобоја, већ може утицати само на степен кривичне одговорности. Међу американским двобојем и двобојем у опште постоји једна веома важна заједничка црта: оба се она тављају као акт самоволне расправе, као бевета на уврету и у једном и у другом случају постоји узајамни споразум, постоји ризик и то веома велики, за сваку од уговарајућих страна. У американском двобоју истина нема непосреднога насртаја на живот другог, нема непосреднога причињавања смрти или повреде здравља другом противнику, али ипак ова разлика у форми, у карактеру радње, онемогућава само могућност примене општих одредаба о двобоју на овај случај; но не може још да служи као основ, да се американски двобој издваја из групе двобоја.

3.) Појам двобоја претпоставља увек бој између два лица (*duellum* од *duo*, двојица и *Zweikampf*.)

4.) Двобј мора да се врши смртоносним оружјем, јер ако овога услова нема, нема ни двобоја; двобој песницама или батинама; биће проста туча или рвање. Ма да је раније постојала разлика, која је тако данас

још очувана међу благородним оружјем (шиштољ, сабља, мач, рапир) и неблагородним, ипак до данас питање о томе, какво мора бити оружје, које има карактер смртоносни, нема никаквога значаја. Није дозвољено да се при двобоју употребљава оно оружје, које уништава свако растојање међу противницима и које претвара двобој у обичну тучу. Према овоме, бој са обичним тесацама, бајонетима или ножевима, мора се сматрати као обична туча.

Обичајем се тражи, да оружје при двобоју мора бити не само једног рода, но по могућству и једнога типа. Према томе, не само да се не дозвољава, да једна страна има ватрено оружје, а друга хладно, већ се не дозвољава и сматра као неправилан двобој, кад је ватрено оружје и једне и друге стране разнога калибра. При двобоју сабљама или мачевима, секунданти се морају увек пре почетка двобоја уверити, да је оружје оба противника једнога и истога рода, равне дужине и т.д. *contre visite* и тек после таквог прегледа, она могу предати оружје дуелантима. При двобоју са ватреним оружјем обично се тражи, да ни један од противника не рукује оним *истим* оружјем, којим се он из раније навикао руковати и да разлика оружја у дужини деви не сме бити већа од 3 сантиметра.

собљене једне стране или до тешке ране (*duel à outrance*) и најпосле, двобој на живот и смрт.

Правила двобоја могу бити или формално уговорена или правила, која се обично подразумевају т. ј. опште — обичајна правила. Испуњавањем ових правила двобоја гарантује се не само часност и благородност, већ се тиме отклања могућност, да се под маском двобоја изврши ма каква злоупотреба према противнику, или да се изврши насртај на његову личност. С погледом на испуњавање ових правила, двобој се разликује као *правилан, неправилан и издајнички* или *преваран* двобој:

Под *правилним* двобојем разуме се двобој, који је извршен по свима правилима која су установљена законом или обичајем или по правилима, која су уговорена за конкретни случај. Једно од главних правила правилнога двобоја јесте *једнакост шанса бојаза обе стране*. Под једнакошћу шанса разумева се једнакост шанса спољашњих а не и унутрашњих т. ј. *једнакост оружја и услова напада или одбране*. На основу овога не тражи се, да оба противника владају подједнако добро оружјем, да су подједнаке физичке снаге, да владају подједнаком ладнокрвношћу енергијом и сталношћу, — јер и

Већа вештина с једне стране, часност погађања и сталност не могу имати значаја при двобоју са ватреним оружјем. Ни при двобоју са хладним оружјем, секунданти су дужни да прекину двобој, чим би се десило да једна страна нема појма о употреби изабранога оружја или се налази у таквом болесном стању, да не може да отпочне или да продужи бој, — према чему се при двобоју са сабљом или шишадом напомене удара обеворужаном противнику; противнику који је пао или лежи на земљи, сматра као радња утискувајућа или која нарушава сва правила двобоја.

5.) Двобој се мора вршити по правилима, која су за конкретни случај уговорена или која су обичајем или законом призната.

Сама правила, која одређују дуеланти или секунданти двобоја, могу се типати или самога поступка боја, или последица које ће наступити. Што се тиче прве групе правила, то она зависе у главном од природе изабранога оружја и јављују се у нарочитим различитим врстама при двобоју са ватреним оружјем (*duel au pistolet à pied fermé, à volonté, à marcher, à marche interrompue, à ligne parallèle au signal* и т.д. а с погледом на другу групу правила, разликују се три врсте двобоја: двобој до прве крви, двобој до *оносно-*

лице, које дрхти од страха, може бити правилан — законски субјект и објект двобоја.

Неправилан је двобој онда, кад није извршен по правилима, која су установљена законом или обичајем или по правилима, која су уговорена за конкретни случај.

Двобој се сматра као *издајнички или преварни*: 1.) кад су шанси боја управљени тако, да не само отклањају већу или мању личну опасност једнога противника (н. пр. употреба мреже, панцира), но су управљени непосредно на штету другога противника н. пр. вађење зрна из једнога оружја, а остављање зрна у другом и 2.) кад ко намерно одегуни за време самог боја од правила, која су установљена обичајем или законом или од правила, која су уговорена за конкретни случај, а све на штету другога противника (н. пр. један противник нанесе другом противнику удар позади, или један противник испали два метка, а имао је право само на један).

6.) Двобој се врши обично у намери да се прибави задовољење за увређену част. Неки држе да питање о поводу двобоја нема никакав значај. Ја држим, као што и многи други мисле, да двобој има право на примену нарочитих законских одредаба само с тога, што се он јавља као бој за увређену част.

јер ако узрок двобоју није прибављање задовољења за увређену част, то се такав бој и не може смарати као двобој у техничком смислу ове речи. Ово нам потврђују и нека позитивна законодавства, која у закону предвиђају двобој одмах после увреде части, као: баденски саксонски и немачки.

Увреду (*affense*), која служи као узрок двобоју, треба разумети у широком смислу. Увреду саставља свака реч, писмо, слика, покрет, удар, што вређа самољубље, достојанство или част извеснога лица. Градације оваквога унижавања и сувише су разnobразне, ну ипак се могу свести у три групе: 1.) просто унижавање или проста увреда; 2.) унижавање, које стоји у вези са грдљом (*offense avec insulte*), и 3.) унижавање, које стоји у вези са повредама тела. У овом последњем случају, за увреду се не сматра повреда — рана, већ сама насилна радња, према чему, ако на шамар следује ударац са повредом, то ипак право увређенога припада ономе, који је добио шамар. Свака увреда може бити узрок двобоју само за онога, коме је лично нанесена, ну обичај допушта по некада двобој и за увреду блиских лица.

II.) *Кривична одговорност дуеланата, учесника и осталих при двобоју потребних и присуних лица.*

А. Дуеланти

Кривична одговорност дуеланата у главном зависи од природе двобоја т. ј. да ли је двобој правилан, неправилан или преваран.

1. Правилан двобој

Под правилним двобојем треба разумети онај двобој, који није извршен правилом или отступањем од правила, која су установљена законом или обичајем или од правила, која су уговорена за конкретни случај.

При одређивању казне за овакав двобој узима се у рачун: 1) степен, на коме се двобој задржао, 2) последице двобоја и 3) да ли је дало повода двобоју лице, које је позвало противника на двобој.

а) *Позив на двобој* (*Herausforderung, cartelle*). Нека законодавства и п. р. руско, немачко и белгијско казне сам позив за двобој, па ма он немао никаквих последица т. ј. ма и да није примљен од стране онога, који се позива на двобој. Но позив, кога је тргнуто натраг лице, као припрема само, која је по сопственој вољи задржата, није кажњив. Казна за позив увеличава се према томе, да ли је позив учинило лице, које је прво дало повод свађи. Под лицем, које је дало повод свађи, треба разумети не лице, које је нанело увреду,

која је непосредни повод позиву на двобој, већ оно лице, које је започело свађу. На против, казна за позив смањује се или се привична одговорност са свим уништава по увиђавности суда, ако је позив учињен услед пешке личне увреде нанесене ономе, који је послао позив. Али, шта је тешка лична увреда, питање је фактичко, т. ј. подлежи искључивој оцени суда, који решава дело о двобоју.

б) *Пријем позива*. Нека законодавства као: руско, немачко и италијанско одређују казну за сам пријем позива. Да би пријем позива био кажњив, није нужно да се и изађе на двобој, већ је за то довољно, да се само да пристанак на учињен предлог. Према томе, ако се пријем предлога тргне натраг, уништава се и кривична одговорност.

Без обзира на то што су нека законодавства предвидела кривичну одговорност за позив на двобој и за пријем овога позива, ја држим да је то неправилно и да не би требало никога подвргавати кривичној одговорношћу, ни за позив, ни за пријем позива из ових разлога: 1) што у сваком случају позив сам по себи узет, јесте само изјава намере да се изврши законом забрањена радња; пријем позива биће споразум неколико лица, — а преговори о времену, месту и о условима двобоја, налажењу оружја —

биће припрема, и 2) што ће закон, одређујући казну за позив на двобој и за пријем позива и у опште за све припремне радње, више потпомагати развићу двобоја, него што ће спречавати двобој.

в) *Извршени двобој*. Кривична одговорност за извршени двобој зависи од повода боја. У том погледу треба разликовати двобој без крвопролића и са крвопролићем.

Двобој без крвопролића онда је, кад за последице своје нема чак ни таквих повреда тела. Овде се рачунају случаји неуспешне борбе, цепање одела или чак и најоштрије огреботина т. ј. кожных повреда, које не повлаче за собом никакве ране. Кривична је одговорност већа за онога, који је учинио предлог за двобој, а блажа за онога, који је тај предлог примио.

По нашем пак законодавству, двобој сам по себи, дакле, ако није имао никаквих злих последица т. ј. последица, које се по закону казне, држим да није кажњив. Овако гледиште правда се тиме, што у нашем казном закону нигде не налазимо одредбе, које би двобој предвиђале као дело *sui generis*, значи, да према § 2 казнога законика, двобој сам по себи без последица које би се по закону казиле) као дело, које законом није предвиђено, не може бити казнимо у

толико пре, што се овде ни покушај не може казнити према § 42 казненога законика, пошто се покушај увек казни само код означених дела, дакле, у случају двобоја, покушај би се још и могао казнити једино, ако је двобој уговорен на живот и на смрт, па исти није свршен, већ остао у покушају али и у овом случају; казна за покушај морала би бити многа блажа од казне за покушај осталих злочинних дела, имајући нарочито у виду побуде које су противника нагнале на двобој, као и остале околности, под којима је двобој требало извршити.

Двобој са крвопролићем је онај двобој, који се у крајњем случају свршио са лаким повредама тела. Овакав двобој одређује се према степену крвопролића т. ј. да ли се двобој свршио смрћу, смртоносним, тешким или лаким повредама тела. У свим овим случајима кривична је одговорност мања за онога, коме је увреда нанесена, — а ако је то немогуће тачно одредити, то онда за онога, који је примио позив за двобој, — а већа је кривична одговорност за онога, који је нанео увреду или учинио предлог за двобој.

1) *Измирење дуеланата.* У случају, ако дуеланти расправе спор мирним путем, то о кривичној одговорности не може бити ни речи. У случају измирења, некажњивост има

се сматра као акт боја, и према томе, двобој ће бити свршен, чим су противници извршили међусобне ударе или пуцњаве, ма и да нема никаквих последица, или кад је удар или пуцањ произашао само од једне стране, па ма да противник на њих није могао или није успео да одговори.

Ако се као момент свршенога двобоја буде сматрао, акт боја, то ће покушај двобоја бити приступ, боју — постављање противника на одређено место, — а припремна радња биће — позив на двобој и пријем позива, избор секунданата и долазак на место боја. Ну ни један од страних закона не забрањују у опште покушај и припремну радњу за двобој а они пак од страних закона, који сматрају за потребно да забране радње овога рода, указују, на сваку од сваких радња засебно.

2. *Неправилан двобој*

Као неправилни двобоји, могу се сматрати: двобој на живот и на смрт т. ј. двобој под условом, бити се док један од противника не погине, и двобој без секунданата.

а. *Двобој на животи и на смрти.* За постојање овога двобоја потребна су два и то нераздвојна услова, и то бити се на живот и на смрт, и стварна смрт (или смртоносна повреда) једнога од дуеланата. Ако нема ни

силу не само у погледу дуеланата, но и у погледу осталих лица, која носе одговорност за двобој.

Дуеланти сматрају се да су се измирили, па према томе не могу бити ни кривично одговорни и у случају, кад се они нису измирили из сопствених побуда, *већ су следовали савешима и побудама сведока секунданата.* Овде треба разумети не само случај, кад је двобој спречен мешањем власти, но и случај, кад је двобој спречен физичком радњом других лица.

Право измирења почиње од момента позива за двобој и продужава се до самога почетка боја т. ј. до самога пуцња или бојевога удара хладним оружјем. После овога момента двобој се сматра као потпуно извршен.

д) *Покушај.* Момент свршенога двобоја зависи од самога гледишта на суштину двобоја. Ако закон сматра двобој као убиство или телесну повреду, то и моментом свршенога кривичнога дела треба рачунати наступање оних последица, на које је била управљена воља окривљенога, па против, ако закон сматра кривичним делом само радњу без обзира на последице, које су отуда произашле, то се као момент свршенога кривичнога дела сматра онај момент, кад су извршени међусобне ударе. Ну, без обзира на то, двобој

једнога од ова два услова, онда се и двобој не може сматрати да је неправилан. Казна за двобој на живот и на смрт одређује се с обзиром на то, да ли је сам убијени предложио овај услов или је он на такав услов пристао. У првом случају је строжа казна, а у другом блажа.

б. *Двобој без сведока — секунданата.* Правилност двобоја не да се замислити без секунданата. Холандски и италијански кодекси сматрају двобој *само* бој пред сведоцима. Секунданти не само да уговарају бој, одстрањујући из њега све оно, што се јавља продуктом злобе и освете, но они мотре за тим, да противници испуњавају за време боја сва уговорена правила. Сем тога, секунданти се јављају и као помоћници онога, који је пострадао од двобоја, и као најбољи сведоци на суду, јер би суду било веома тешко, а често и немогуће, ослонити се на исказе самих дуеланата, нарочито у оним случајима, где се двобој свршава смрћу једнога од дуеланата.

У осталом, за појам правилнога двобоја довољно је извршење његово и у присуству других лица т. ј. не морају бити присутни специјални сведоци — секунданти. На основу тога т. зв. *rencontre*, који је извршен

у присуству многих лица, не може се сматрати као двобој без секунданата.

Кривична одговорност за двобој без секунданата зависи од природе последица т. ј. да ли је наступила смрт, смртоносна, тешка или лака повреда тела.

3. Издајнички или преварни двобој.

Радња при овом двобоју мора се састојати у издаји — превари. Под преваром пак, треба разумети намерно (јавно или тајно) одступање од правила, која су за конкретни случај уговорена, или од правила која су обичајем или законом призната.

Као примери овога двобоја могу се навести ови случајеви: напад на противника или почетак бојевих радња пре уговоренога времена или сигнала; стављање противника у такав положај, у коме се он не може бранити; наношење противнику удара после тога, пошто је ојављено, да је двобој прекинут и т. д. Не треба ни говорити о томе, да издаја или превара мора бити не само намерна, но и да није изазвана потребом т. ј. неправилним радњама противника. Према томе, не би била издаја или превара наношење противнику удара пре сигнала, ако би он први на њега подигао оружје. Такав удар мора се ценити на основу општих правила о нужној одбрани.

Кривична одговорност за овај двобој одређује се према природи последица које су наступиле т. ј. према томе, да ли је наступила смрт, смртоносна, тешка или лака повреда тела.

Б. Учесници и остала при двобоју потребна и присутна лица

1. Подстрекачи.

Под подстрекачима разумеју се: а) лица, која намерно наговарају на двобој т. ј. лица, која подстрекавају на позив за двобој или пак на пријем овога позива; б) лица, која намерно подстрекавају наношењу другог тешке увреде у циљу да се да повод за двобој, н. пр. кад лице, које жели да се освети своме противнику, али, које се не решава, да само ступи с њим у бој, подговара га кога вештога дуелисту, да му — противнику нанесе увреду, и за тим у случају позива, да изађе с њим и на двобој; и в) лица, која вређају речима или делом онога, који није примио позив за двобој или који је пристао, да се измирењем прекине двобој.

Кривична одговорност за све три категорије поменутих лица, постоји само у том случају, ако се услед њихове радње двобој

у самој ствари и изврши, јер практика показује, да се подстрекачи јављају веома често као главни кривци самога двобоја. Дакле, подстрекавање, које је остало без последица, није казниво.

2. Посредници (каршелани).

Под овим се не разумеју прости предаваоци позива, већ посредници двобоја; то су она лица, која, пошто су примила на себе дужност да изврше позив, спречавају двобој.

Значај посредника при двобоју састоји се у овоме: он извештава позваога о свађи, која је потекла између њега и противника и о жељи позвати га за то на двобој; он предаје позив противнику не само писмено, но и усмено; он му излаже суштинну дела и захтева од њега извињење или задовољење двобојем; он предаје одговор позваога оном, који не послао позив и обично постаје секундантом последњег. Чак и то: „да ли ће бити двобој или неће бити“, зависи често од самога посредника.

Момент кривичне одговорности посредника јесте онај исти момент, од кога почињу одговарати и остали учесници двобоја. Посредник се не казни: 1) ако је употребио сва могућа средства и измирио оба

противника; 2) ако је, ма каквим другим начином спречио двобој, и 3) без обзира на то, што се двобој и извршио, само ако је употребио сва могућа средства за измирење, која су остала без успеха. У овом смислу налазимо одредбе у казним законима немачком, холандском, италијанском и руском. Држим да нико неће спорити, да одређивање казне предаваоцима позива — посредницима, не би било корисно, пошто би то често нагнало противнике, да сами противно обичају непосредно предају позив противнику.

3. Секунданци

Под секунданцима се разумеју сведоци или руковаоци двобоја, које су сами противници изабрали. Под секундантом (le second) у раније време подразумевало се не само помоћник (seconder), но и лице, које заступа у боју рањенога или убијенога. Данас се у опште признаје, да сваки од противника може имати једнога или неколико секунданата, а у крајњем случају не забрањује се, да оба противника могу имати и једнога општега заједничкога секунданта.

Руски казни законик, с погледом на кривичну одговорност секунданата, разликује четири врсте секунданата, а то су:

А. Прости секунданци.

Момент кривичне одговорности ових секунданата јесте момент, када је двобој извршен, јер догле они кривично не одговарају. Казна се одређује према исходу боја, т. ј. да ли је наступила смрт, смртоносна, тешка или лака повреда тела.

Држим, да би ове секунданте требало ослободити сваке кривичне одговорности, јер би се у противном случају дешавали тајни двобоји без сведока, чиме би се искључила могућност измирења страна и старање за испуњавањем правила двобоја.

б. Секунданци који су у исто време и подстрекачи.

То су она лица, која, не само што се нису потрудила да склопе противнике на измирење, но заборавивши своју улогу мирољубивих сведока — посредника, подстрекавају да се започне, продужи или обнови бој.

в. Секунданци који су доуцшили двобој на животи и на смрти.

Као секунданци ове врсте сматрају се она лица, која су не само предложила противницима, да се у уговор двобоја унесе услов да се бију на живот смрт, већ која су просто примила на себе звање секунданата при оваквом двобоју.

— г. Секунданци који учествују у издајничком или пресарном двобоју.

Учешће ових секунданата треба да се састоји у потпомагању оне радње, којом се иде на штету противника. Такво потпомагање може бити не само физичко (давање сигнала пре времена,) но и интелектуално (саветовање).

Кривична одговорност секунданата под б. в. и г. много је већа од кривичне одговорности секунданта под а.

Кривична одговорност секунданата по другим страним законима оваква је: 1) по белгијском закону казне се секунданци у свим оним случајевима, када се двобој сврши тешком или лаком повредом тела или смрћу, при чему овај закон не обраћа пажњу на карактер радње секунданата, као н. пр. на савесност њихову при испуњавању својих дужности, на старање за измирење противника и т. д. већ у свим случајима одређује једну исту казну; 2) по холандском закону секунданци се по општем правилу не казне, али они се казне, ако за раније нису одредили правила двобоја или су подстрекавали противнике да се двобој продужи, — а још строже се казне у случају, ако су намерно и на штету једнога од противника дозволили ма какву неправилну радњу или

у опште одступање од уговорених правила; 3) по италијанском закону секунданци се ослобађају кривичне одговорности, чим су употребили сва могућа средства за измирење противника, и 4) немачки закон разликује секунданте и сведоке, који су позвати при двобоју, ослобађајући их од сваке кривичне одговорности.

4. Случајни сведоци при двобоју.

Под случајним сведоцима треба рачунати сва остала лица, која се не могу сматрати као секунданци. Њихова кривична одговорност зависи од смртоноснога исхода боја, пошто се у боју без крвопића и који нема за последицу смртоносну повреду тела, они не могу подвргавати никаквој кривичној одговорности.

5. Лекари.

Лица, која се позивају ради лекарске помоћи рањеним противницима, не сматрају се као сведоци двобоја према чему се не могу подвргавати никаквој кривичној одговорности. Друга је ствар, ако лекар прими на себе улогу секунданта или узме на себе обе улоге т. ј. и улогу лекара и улогу секунданта, јер у тим случајевима одговара по општим правилима о одговорности секунданата.

Под лекарима треба разумети не само докторе и хирурге — операторе, но и она лица, која су позвата ради лекарске помоћи рањеним противницима н. пр. болничари или чак и обични људи, који се занимају лечењем рана или телесних повреда.